

Allianssin asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Asia: HE 74/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Teema: Nuorten toimeentulo

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on yli 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Suomen Nuorisoalan kattojärjestö Allianssi kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Nuorisoala suhtautuu kriittisesti yleiseen asumistukeen kohdistuviin leikkauksiin. Yleisen asumistuen leikkaukset koskettavat erityisesti nuoria, sillä tuen saajista suuri osa on nuoria. Joulukuussa 2022 yleistä asumistukea saaneiden ruokakuntien jäsenistä reilu viidennes kuului ikäryhmään 20–24-vuotiaat. Toiseksi suurin ikäryhmä oli 25–29-vuotiaat, joita oli 12 % asumistuen saajista. Opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin 2017 kasvatti nuorten asumistuen saajien määrää, ja vuonna 2022 yleisen asumistuen saajista opiskelijoita oli 42 %. Yleinen asumistuki on nuorille tärkeä osa sosiaaliturvan kokonaisuutta.

Nuoret yleisen asumistuen saajat opiskelevat, työskentelevät pienipalkkaisilla aloilla, tekevät osa-aikatyötä tai ovat työttömiä. Yleisen asumistuen leikkaukset lisäävät nuorten vaikeuksia selvitä asumismenoistaan ja kasvattavat nuorten asunnottomuuden riskiä Suomessa. Nuorten alle 25-vuotiaiden asunnottomuus on ollut jo nyt kasvussa. Yli joka viides asunnoton on nuori ja vuonna 2022 heitä oli 815. **Toimeentulovaikkeudet ja vuokratavat saattavat entisestään lisätä myös nuorten ylivelkaantumista,** mikä on jo nyt kasvanut huolestuttavasti. Asumistuen leikkaus on ristiriidassa hallitusohjelmassa olevien nuorten asunnottomuuden vähentämiseen ja nuorten ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyyn liittyvien tavoitteiden kanssa.

Nuorisoala arvioi, että nuorten toimeentulotuen tarve tulee lisääntymään, kun useita ensisijaisia etuuksia aiotaan heikentää yhtä aikaa. Nuoret ovat nyt jo yliedustettuina

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

toimeentulotuen saajissa, esimerkiksi muilta osin riittämättömän perusturvan ja sen ehtojen takia. Myös hallituksen esityksessä mainitaan asumistuen muutosten kasvattavan toimeentulotuen menoja. Asumistuesta on tullut jo nyt joissakin tapauksissa toimeentulotuen ohella viimesijainen etuus. **Erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret tarvitsisivat monipuolisesti tukea työllistymiseensä ja heidän toimeentulonsa leikkaaminen vain lisää heidän syrjäytymisriskiään ja yhteiskunnan kustannuksia korjaavien toimenpiteiden osalta.**

Asumistuen leikkaus heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia kouluttautumiseen ja päätoimiseen opiskeluun. Opiskelijoiden toimeentulosta leikkaus on suhteellisesti hyvin suuri. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut tekemään toimenpiteitä, joilla korkeakoulutettujen määrää pyritään nostamaan ja pyrkii tekemään toimenpiteitä, joilla vastataan osaajapulaan. Leikkaukset yleiseen asumistukeen lisäävät opiskelijoiden tarvetta käydä töissä päätoimisesti opintojen ohella. Päätoimisen työssäkäynnin lisääntyessä opiskeluajat kuitenkin pidentyvät ja opintojen keskeyttäminen yleistyy, mikä on ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi Helsingissä asuvalta opiskelijalta asumistuen leikkaus vie 71,50 euroa, opintorahan indeksijäädytys 31,50 euroa ja asumistuen indeksijäädytys 47,79 euroa vuoteen 2027 mennessä. Se tarkoittaa noin 18,4 prosentin leikkausta rahamuotoisista etuuksista.

Asumistuen uudistuksia ei voi perustella työllisyysvaikutuksilla, sillä hallituksen esityksenkin mukaan työllisyysvaikutukset todetaan vähäisiksi. Asumistukea saa yhä useammin työtuloja tai ensisijaista etuutta saava, jonka tulot eivät riitä elinkustannuksiin. Asumistukea käytetään myös, koska ansiotulot eivät riitä elämiseen ja asumiskustannusten kattamiseen edes kaikilla koko-aikatyössä käyvillä.

Opiskelijat ja nuoret työskentelevät usein osa-aikaisessa ja matalapalkkaisessa työssä. Esimerkiksi palvelualoilla osa-aikatyön osuus on huomattavaa, ja kaupan ala sekä matkailu-, majoitus- ja ravitsemisala ovat merkittäviä nuorten työllistäjiä: yli kolmannes työllisistä on alle 30-vuotiaita. Myös nollatuntisopimusten määrä on yleistä nuorten keskuudessa, noin neljä kymmenestä (42 %) nollatuntisopimuslaisista on alle 25-vuotiaita ja noin viidennes (22 %) 25–34-vuotiaita. Leikkaukset heikentävät työnteon kannusteita. **Perusomavastuun korottaminen pienentää työnteosta käteen jäävää tuloa ja ansiotulovähennyksen poistaminen heikentää merkittävästi kannustimia ottaa vastaan lyhyempiä työpätkiä tai osa-aikaista työtä.**

Nuorisoala ei kannata enimmäisasumismenojen kuntaryhmitäytymisen muutosta. Hallitus suunnittelee samaan aikaan useita sosiaaliturvaan kohdistuvia heikennyksiä, joiden vaikutukset kohdistuvat merkittävästi Helsingissä asuviin nuoriin. Helsingissä asuminen on jo nyt merkittävästi kalliimpaa kuin muualla Suomessa, eikä kohtuuhintaisia asuntoja ole riittävästi saatavilla. Myös opiskelijoiden määrä Helsingissä on merkittävä. Opiskelijoilla pitää olla mahdollisuus asua omalla opiskelupaikkakunnallaan myös Helsingissä.

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite turvata mahdollisuus ensiasunnon hankkimiseen ja omistusasujien rajaaminen ulos asumistuen piiristä ei ole tämän kanssa linjassa. Erityisesti nuoret, perheelliset ensiasunnon ostajat eivät välttämättä ole erityisen hyvätuloisia ja varakkaita, vaikka olisivat onnistuneet säästämään ensiasuntoon. Myös korkojen nousu on esityksenkin

mukaan ajanut useita omistusasujia ahdinkoon. Toivomme hallituksen tekevän sellaista politiikkaa, jossa omistusasuminen on mahdollista kaikille väestöryhmille, myös nuorille.

Nuorisola suhtautuu kriittisesti siihen, että asumistuen leikkauksilla ja muilla leikkauksilla nuorilta heikennetään toimeentuloa ja mahdollisuuksia esimerkiksi kouluttautua ja panostaa opiskeluun tai ottaa vastaan lyhyitä työpätkiä tai osa-aikatyötä. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan sosiaaliturvamuutosten suurimmat vaikutukset kohdistuvat nuoriin; erityisesti 18–24-vuotiaisiin ja myös 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä vaikutukset ovat suuria. Köyhyyden aiheuttamien haittavaikutusten, kuten sosiaalisten ongelmien tai terveysongelmien paikkaaminen myöhemmässä iässä siirtää kustannuksia korjaaviin toimiin ja tulee siten yhteiskunnalle kalliimmaksi.

Mitä suurimmissa määrin nuoria koskevassa esityksessä tulisi myös nuorisolain perusteella kuulla nuoria itseään, mitä ei ole lain valmisteluprosessissa riittävässä määrin tehty. Nuorisola haluaa nostaa esiin erillisen nuorivaikutusten arvioinnin tärkeyden. Nuorivaikutusten vahvemmallalla arvioinnilla saadaan selville lainsäädännön mahdolliset vaikutukset nuoriin erityisryhmänä. Nuorivaikutusten arvioiminen ennakoivasti parantaisi lainvalmistelun laatua ja varmistaisi, ettei tehtävillä päätöksillä aiheuteta yksilöille ja yhteiskunnalle kalliiksi tulevaa vahinkoa nuorten hyvinvoinnille. **Muutosten nuorivaikutuksia on arvioitava tarkasti, mikäli lainsäädäntö tulee ehdotetun kaltaisena voimaan. Esitämme, että hallitus seuraa tarkasti sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten kokonaisvaikutuksia ja muuttaa lainsäädäntöä tarvittaessa.**

Helsingissä 15.11.2023

Anna Laurila
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisolaan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot:
Suvi Mäkeläinen, vaikuttamisen asiantuntija
suvi.makelainen@nuorisola.fi
0451134194

Suomen nuorisolaan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäälikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisola.fi
info@nuorisola.fi